

ELEKTRON KITOBLAR VA AN’ANAVIY KITOBLAR: QAYSI FOYDALIROQ?

Tirkashova Sabrina Farxod qizi

O‘zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti

Tillar fakulteti, Xorijiy til va adabiyoti yo‘nalishi

1- bosqich talabasi

sabrinatirkashova11@gmail.com

+998 88 822 70 77

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy jamiyatda elektron va an’anaviy bosma kitoblar o‘rtasidagi asosiy farqlar, afzalliklar va kamchiliklar tahlil qilinadi. Elektron kitoblarning texnologik qulayliklari, ekologik foydalari bilan bir qatorda, an’anaviy kitoblarning madaniy va ruhiy ahamiyati muhokama qilinadi. Shuningdek, har ikki turdagi kitoblarning ta’limdagi o‘rni, o‘quvchi tafakkuriga ta’siri ham qiyosiy asosda tahlil etilgan. Maqola kitobxonlik madaniyatini shakllantirish va yoshlar orasida o‘qish odatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: kitobxonlik madaniyati, elektron kitoblar, bosma kitoblar, ta’lim, zamonaviy texnologiya, o‘qish odati, qiyosiy tahlil, o‘quvchi psixologiyasi

Kirish

Zamonaviy dunyoda axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi barcha sohalarga o‘z ta’sirini ko‘rsatmoqda. Xususan, ta’lim va kitobxonlik sohasida ham katta o‘zgarishlar yuz bermoqda. Yaqin o‘n yillikda elektron kitoblarning keng tarqalishi an’anaviy kitoblar bilan taqqoslashni keltirib chiqardi. Bugungi kunda har bir o‘quvchi, talaba yoki kitobsevar inson uchun savol tug‘iladi: “Elektron kitobmi afzal, yo an’anaviy bosma kitobmi?” Ushbu maqolada har ikki turdagi kitoblarning afzalliklari va kamchiliklari, ularning o‘quvchi hayotidagi o‘rni tahlil qilinadi.

Elektron kitoblar: qulaylik va zamonaviylik

Elektron kitoblar bugungi tezkor hayot tarzi uchun ayni muddao sanaladi. Ular planshet, telefon, noutbuk yoki elektron kitob qurilmalari (masalan, Kindle) orqali o‘qiladi. Eng katta afzalligi – bitta qurilmada yuzlab, minglab kitoblarni saqlash mumkin. Shuningdek, internet orqali bir necha daqiqada har qanday kitobni yuklab olish mumkin.

Qolaversa, elektron kitoblar ekologik jihatdan ham foydali sanaladi. Ular qog‘oz sarfini kamaytiradi, daraxtlarning kesilishiga to‘sqinlik qiladi. Talabalar uchun esa elektron kitoblar darsliklar va o‘quv materiallarini har doim yonida olib yurish imkoniyatini beradi.

Shu bilan birga, elektron kitoblar matn ustida ishlash, muhim joylarni belgilar bilan ajratish, izohlar qo‘shish kabi funksiyalarni ham taqdim etadi. Ko‘zi ojizlar uchun esa matnni ovozli tarzda o‘qib berish imkoniyati ham mavjud.

An‘anaviy kitoblar: tarix, tuyg‘u va chuqur o‘qish

Bosma kitoblarning o‘ziga xos jozibasi bor. Har bir sahifa, muqova, kitob hidi o‘quvchiga alohida ruhiy holat bag‘ishlaydi. Bosma kitob bilan o‘qish jarayonida inson o‘zini vaqt va makondan uzilgan

holda his qiladi. Ko‘plab psixologlar fikriga ko‘ra, an‘anaviy kitoblar bilan o‘qish o‘quvchining xotirasini, diqqatini va tasavvurini yaxshiroq rivojlantiradi.

Shuningdek, ko‘pchilik uchun kitob kolleksiya to‘plash, kutubxona tashkil qilish, do‘stlar bilan kitob almashish madaniy zavq manbaidir. Kitobni kimdandir sovg‘a sifatida olish yoki o‘zi sotib olib varaqlab o‘qish – bu ruhiyatga ta’sir qiluvchi, o‘chmas taassurot qoldiruvchi tajriba.

An‘anaviy kitoblar elektr quvvatiga bog‘liq emas, ko‘zning toliqishini kamaytiradi va uzoq vaqt diqqatni jamlab o‘qishga imkon beradi. Aynan shu sababli o‘quvchilar va ustozlar hanuzgacha bosma darsliklarni afzal ko‘radilar.

Qiyosiy tahlil: afzallik va kamchiliklar

Ko‘rsatkichlar: Elektron kitoblar: Qulaylikjuda qulay, ko‘p joy egallamaydi Narxi arzon yoki tekin

Ekologik foyda, qog‘oz sarflanmaydi

Ko‘z salomatligi uchun zarar, ekran ko‘zni charchatishga sabab boladi Chalg‘ituvchi omillar ko‘p

Texnik xatarlari, qurilma ishdan chiqishi mumkin Madaniy ta’sir, ruxiy aloqa zaifroq.

An‘anaviy kitoblar: Og‘ir, ko‘p joy egallaydi Nisbatan qimmat Qog‘oz iste’moli yuqori Ko‘z uchun foydaliroq O‘qishga sho‘ng‘ish

Barqaror, elektrga bog‘liq emas Hissiy bog‘lanish kuchli

Mazkur tahlildan ko‘rinadiki, har ikki turdagi kitoblarning o‘ziga xos ijobiy va salbiy tomonlari mavjud. Shaxsiy ehtiyoj, o‘qish maqsadi va sharoitga qarab ularning har biri foydali bo‘lishi mumkin.

Xulosa va tavsiyalar

Bugungi yoshlar uchun kitob – bu faqat bilim manbai emas, balki tafakkur, ma’naviyat, va ruhiy rivojlanish vositasidir. Kitobning elektron yoki bosma shaklda bo‘lishi ikkinchi darajali masala, eng asosiysi – kitob o‘qishga bo‘lgan ehtiyoj va odatni shakllantirishdir.

O‘quvchilar, talabalar va kitobsevarlar uchun eng yaxshi yo‘l – har ikki shakldan maqsadli va ongli foydalanishdir. Masalan, darslik va amaliy materiallar uchun elektron kitoblar juda foydali, badiiy asar yoki falsafiy matnlar uchun esa an‘anaviy kitoblar chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Yurtimizda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish uchun kutubxonalarni raqamlashtirish, bepul elektron kitoblar platformalarini ko‘paytirish va yoshlarni an‘anaviy kitoblar bilan tanishtirish juda muhim. Kitob o‘qigan avlod – bu tafakkurli, ma‘naviy barkamol, ijodkor avlodidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat xizmatini rivojlantirish agentligi. (2023).
Yoshlar orasida kitobxonlikni rivojlantirish bo‘yicha chora-tadbirlar dasturi. Toshkent.
2. Komilov, N. (2019). Ma‘naviyat asoslari. Toshkent: O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi.
3. Axmedova, M. (2021). “Zamonaviy o‘quvchilarda kitobxonlik madaniyatini shakllantirish yo‘llari”.
Ta‘lim va taraqqiyot jurnali, 3(45), 56–59-betlar.
4. Qodirova, Z. (2022). “Elektron kitoblarning afzallik va kamchiliklari haqida”.
Axborot texnologiyalari va ta‘lim ilmiy jurnali, 1, 12–15-betlar.
5. To‘xtayev, A. (2020). Raqamli texnologiyalar va ta‘lim. Toshkent: Ilm ziyo nashriyoti.
6. UNESCO. (2021). Reading in the Digital Age: Trends and Challenges. Paris: UNESCO. Publishing.
7. Anderson, J. (2018). Print vs. Digital Reading: Cognitive Differences. New York: Academic. Press.